lane Peter v. Halle (vt.) lisas juurde korrektuure lehekülgede servadele. Kuulsa Wittenbergi trükkali Hans Lufft'i juures lõpetati teose trükkimine 25. VIII 1935. Gissebrecht Schepeler tõi raamatud seejärel Tallinna, kus nad 1537 rae poolt keelati mitmesuguste vigade pärast. W-i elukäigust ilmneb reformatsiooni algusaja kaasakiskuva kõneleja, aga ka riiaka ja seiklushimulise jutlustaja tüüpilisi jooni. Osa mainitud katekismusest avastati H. Weiss'i poolt 1929 Tallinnas.

F. G. Bienemann, Briefe und Urkunden IV (1873); Beiträge IV (1894), lk. 77; Arbusow, Geistl.; Arbusow, Einf. d. Ref. (1921), lk. 677, 700; „Eesti Keel" 1927, nr. 5 (P. Johansen); Beiträge XV, 4 (1930; H. Weiss, P. Johansen); Mitteilungen der Akademie zur wissenschaftlichen Erforschung und zur Pflege des Deutschtums (1930), lk. 324—331 (H. Weiss); H. Weiss ja P. Johansen, 400-aastane eesti raamat (1935); P. Johansen, Wanradt-Koell'i katekismuse senitundmatuist järglastest (E. Kirj. 1935, nr. 10); G. Mickwitz, Uusi andmeid eesti vanima raamatu ajaloo kohta („Ajalooline Ajakiri" 1936, nr. 2); *idem*, Johann Selhorst und der Druck des ältesten estnischen Buches (Beiträge XXI, 1937, lk. 1—8) jm. saadud andmed. *P. J.*

VARDI, vt. **LEPP-UTUSTE.**

VARES, Johannes, vt. **BARBARUS.**

***WARNEKE (Warnecke, Warnechius), Joachim**, Tartu bürgermeister, oli ka Tartu linna Rootsi valitsuse alla tagasisiirdumise järel a-st 1661 Tartu bürgermeistriks; ta suri 13. XI 1661. a. ja 5. VIII 1662. a. vahel.

Tartu linnaarhiivi andmed. *E. T.*

VASAR, Epp, rahvalaulik, sünd. 10. VI 1828 vkj. Paistu khk-s Loodi v. Viruhendriku talus Hans Muri tütrena, elas Loodi mõisas, kus ta mees oli moonameheks, hiljemini Viljandis ja Tartus; surn. 21. IV 1895 vkj. Tartus. — Laule olevat V. õppinud oma emalt ja teisilt vanemailt laulikuilt, ent olevat neid ka ise luuletanud. Tartus kirjutas temalt M. Veske (vt.) peamiselt 1874—75 umb. 800 rahvalaulu, kokku umb. 14 000 värssi, mis saavutis tõstab V-a eesti nimekamate rahvalaulikute hulka. Prof. A. v. Oettingen kirjutas V-lt (1875?) 45 rahvaviisi ja E. v. Schultz-Adaïewsky (1885) 5 rahvaviisi. Kuid nii M. Veske kui ka A. v. Oettingen'i üleskirjutistest on suurem osa läinud kaotsi.

Eesti Kirjameeste Seltsi aastaraamat, III a-k. (1875), lk. 101; Neue Dörptsche Ztg. 1875, nr. 51 (M. Veske); SB GEG 1875 (1876), lk. 17—25 (M. Veske); „Oma Maa" 1884, lk. 21—23 (M. Veske); Eesti Rahvaluule Arhiivist, ERKA-st, Paistu koguduse õpetajalt M. Vaher'ilt ja Tartu-Maarja koguduse õpetajalt A. Vooremaa'lt saadud andmed. *R. V.*

VASAR, Juhan, ajaloolane, sünd. 4. III 1905 vkj. Põltsamaal raamatukaupmehe pojana, õppis 1912—16 Tartu kommerts- ja reaalkoolis, 1917—21 Põltsamaa ühisgümnaasiumis, lõpetas gümnaasiumi eksternina 1921. a. sügisel Tartus, õppis Tartu ülikoolis ajalugu ja filosoofiat 1922—27 ja omandas 1927 mag. phil. astme. Seejärel töötas V. kuni 1930 teadusliku stipendiaadina, ms. Rootsis, Soomes ja Lätis; 1931 omandas ta dr. phil. astme Tartus. V. toimis 1921—22 õpetajana Lalsi algkoolis Kolga-Jaanis ja 1930—31 õppeülesandetäitjana Tartu ülikooli filosoofiateaduskonnas; nov-st 1931 kuni 1937. a. lõpuni oli ta seals. üldise (keskaja) ajaloo dots-ks ja a-l 1938 adjunktprof-ks, on a-st 1938 majandusteaduskonnas majandusajaloo korraliseks prof-ks. Ka on ta sept-st 1936 haridusministeeriumi teaduse- ja kunstiosakonna direktor, kellena on aktiivselt osa võtnud A. Jaakson'i (vt. *Suppl.*) haridusministriks oleku ajal mitme ellurakendatud reformi ettevalmistamisest ning teostamisest. — V. on ms. juhatuse liikmena osa võtnud Akadeemilise Ajaloo-Seltsi, Eesti Eugeenika ja Genealoogia Seltsi, Akadeemilise Eesti-Rootsi Ühingu, EKS-i ja kirjastusosaühing „Kultuurkoondise" tegevusest. Eesti Raamatufondi juhatuse esimees on ta a-st 1936 ja Õp. E. S-i Tallinna osakonna esimees asutamisest a-st 1938. V. on avaldanud uurimused: „Taani püüded Eestimaa taasvallutamiseks 1411—1422" (*Acta* B XVIII$_1$, Tartu, 1930), „Die grosse livländische Güterreduktion, die Entstehung des Konflikts zwischen Karl XI. und der livländischen Ritter- und Landschaft 1678—1684" (*ibid.* B XX$_2$ ja B XXII$_2$, Tartu, 1930—31; väitekiri). V. on toimetanud teosed „Tartu ülikooli ajaloo

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 363